

Elaborator studiu	dr. urb. Cristina Balan
Coordonator proiect PUG	prof. emerit dr. arh. Florin Machedon
Sef proiect PUG	lect. dr. urb.-dipl. Mihai Motcanu-Dumitrescu
Consortiu elaborator	Arhicon Bucuresti (lider), UAUIM-CCPEC, I.M.P. Chisinau Proiect, U.T.M. — F.U.A. Chisinau
Data / Versiunea	August 2026 / Revizia 1
Beneficiar	Primaria Municipiului Chisinau

1. Scopul si rolul studiului

Studiul analizeaza integrat serviciile publice ale Municipiului Chisinau — utilitati publice, sanatate, educatie, cultura si agrement, ordine si siguranta, servicii digitale, servicii sociale, transport public si mobilitate — si evalueaza in ce masura reseaua existenta raspunde structurii demografice si teritoriale actuale a orasului.

Analiza opereaza pe trei niveluri distincte: nivelul de reglementare urbanistica (teritoriul administrativ al municipiului), nivelul de planificare si evaluare a serviciilor publice si nivelul contextual de analiza functionala (relatiile dintre municipiu si localitatile invecinate, utilizate pentru intelegerea fluxurilor de mobilitate si de acces la servicii).

Metodologia combina analiza tehnica a infrastructurilor cu evaluarea sociala si teritoriala a serviciilor: indicatori statistici, cartografiere GIS, corelarea datelor sectoriale si raportarea la strategiile nationale si locale in vigoare.

Limitarile studiului

Baza de date provine din surse administrative diverse, cu grade diferite de acuratete si comparabilitate; informatiile geospatiale privind infrastructurile tehnico-edilitare sunt fragmentare. Populatia din suburbii, persoanele cu dizabilitati, varstnicii si familiile cu venituri reduse sunt subreprezentate in statistici. Scenariile de dezvoltare sunt construite pe ipoteze demografice si economice expuse unor factori externi greu de anticipat. Aceste limitari afecteaza nivelul de detaliu al unor analize, fara a invalida tendintele generale si disfunctionalitatile majore identificate.

2. Raportarea la PUG 2007 — bilantul implementarii

Analiza sugereaza ca principiile generale formulate prin PUG 2007 isi pastreaza valabilitatea, dar ca implementarea lor a fost partiala si ca o serie de fenomene ulterioare depasesc cadrul conceptual al documentatiei existente:

Domeniu	Prevedere / obiectiv PUG 2007	Situatia actuala constatata	Necesitate reactualizare
Utilitati publice	Corelarea dezvoltarii urbane cu capacitatea infrastructurii tehnico-edilitare	Ritmul dezvoltarii a depasit in unele zone capacitatea de extindere a retelelor	Criterii clare de etapizare si conditionarea expansiunii urbane de capacitatile existente
Sanatate	Distributia functionala a institutiilor medicale in teritoriu	Concentrarea serviciilor specializate in zona centrala; zonele periferice depind de deplasare	Consolidarea accesibilitatii teritoriale si a unei retele mai echilibrate de servicii de proximitate

Educatie	Rezervarea terenurilor pentru dotari educationale si corelarea cu dezvoltarea rezidentiala	Dezvoltari rezidentiale noi fara extinderea proportionala a capacitatilor scolare si prescolare	Consolidarea mecanismelor de rezervare a terenurilor si tratarea retelei educationale ca element policentric
Cultura si agrement	Consolidarea functiunilor publice si a spatiilor de recreere	Distributie inegala, cu concentrare centrala, si presiuni asupra spatiilor publice	Huburi culturale de proximitate in toate sectoarele; protectia infrastructurii verzi
Servicii sociale	Asigurarea accesului populatiei la servicii de sprijin	Acces diferentiat pentru grupurile vulnerabile; schimbari demografice ulterioare anului 2007	Extindere teritoriala a infrastructurii sociale si servicii mobile
Transport si mobilitate	Corelarea dezvoltarii urbane cu sistemele de transport si circulatie	Ipozezele de mobilitate ale PUG 2007 au fost depasite de cresterea fluxurilor si de suburbanizare	Adaptarea sistemelor de mobilitate la noile fluxuri; intermodalitate si mobilitate activa
Servicii digitale	Domeniu insuficient reflectat in documentatia din 2007	Nivel diferit de digitalizare intre institutii; diviziune digitala centru-periferie	Integrarea transformarii digitale si a principiilor orasului inteligent in managementul urban

Concluzia studiului: necesitatea reactualizarii PUG nu rezulta din invalidarea principiilor documentatiei existente, ci din necesitatea adaptarii lor la noile realitati urbane — suburbanizarea, mobilitatea, digitalizarea si imbatranirea populatiei.

3. Serviciile publice in 2025 — indicatorii principali

Domeniu	Configuratie actuala	Indicatori critici
Apa si canalizare	Captare de la Nistru prin statiile Nistru I si Nistru II; retea de distributie de peste 2.200 km; capacitate de captare cca. 260.000 m3/zi	Peste 60% din retele au peste 40 de ani; pierderi de 25-30% din volumul captat; canalizare mixta menajera si pluviala in cartierele centrale
Termoficare	Sistem centralizat alimentat de CET-1 (1951) si CET-2 (1976), cu capacitate insumata de cca. 979 Gcal/h; 22 statii de pompare; peste 4.400 cladiri racordate	Pierderi termice de 25-30% in reseaua primara veche; retea primara modernizata in proportie de cca. 30%; livrare anuala de cca. 1,3 mil. Gcal
Gestionarea deseurilor	Cca. 895 platforme de colectare, peste 100 de autospeciale, cca. 80 de puncte de colectare pentru deseuri electrice si periculoase	Peste 580.000 tone de deseuri solide anual (peste 1.600 t/zi); sub 10% colectate separat; compostare sub 2%; dependenta de depozitul de la Tintareni
Iluminat public	Retea radiala, in mare parte aeriana, deservind peste 120 km2 si peste 2.000 de strazi; peste 600 km lungime totala	Peste 150.000 de corpuri de iluminat, majoritatea cu vapori de sodiu sau mercur; infrastructura realizata in 1960-1980; fara telegestiune unitara
Sanatate	Cea mai ampla retea din tara: spitale republicane si universitare, centre de sanatate, cabinete de familie, UPU si puncte SMURD, farmacii	Infrastructura spitaliceasca depasita; capacitate insuficienta in oncologie, terapie intensiva si pediatrie; deficit de personal si migratie
Educatie	145 de gradinite publice si peste 78 de licee, majoritatea in fond construit din perioada 1960-1980	Doar cca. 65-70% dintre copiii eligibili beneficiaza de educatie timpurie; cca. 50% dintre licee necesita reparatii capitale
Transport public	30 de linii de troleibuz cu 362 de statii si cca. 400 de vehicule; retea de autobuze; 35-50 de linii de microbuz operate de 9 operatori privati	650.000-700.000 de calatori zilnic; flota de microbuze a scazut de la peste 1.750 (2014) la 150-170 (2025); fara benzi dedicate
Servicii digitale si sociale	Platforme guvernamentale nationale, centre CUPS si oficii ASP; retea de centre sociale municipale	Diviziune digitala clara centru-periferie; subacoperire cu centre CUPS; retea de centre sociale subdimensionata

4. Sinteza disfunctionalitatilor

Ierarhizarea a fost realizata dupa gravitatea impactului asupra populatiei, amploarea teritoriala, ritmul de manifestare, riscul de colaps sistemic si gradul de inechitate sociala si teritoriala generat.

Critice — impact sistemic major si risc ridicat asupra populatiei

- Apa si canalizare: peste 60% din retele au peste 40 de ani, pierderi de 25-30%, canalizare mixta cu refulari si poluare, lipsa accesului in suburbii
- Termoficare: conducte si echipamente de peste 40-50 de ani, pierderi termice de 20-30%, dependenta de gaz, lipsa tarifarii sociale eficiente
- Sanatate: infrastructura spitaleasca si ambulatorie depasita, distributie inegala a centrelor de sanatate, deficit de personal, acces dificil in suburbii
- Transport public: retele vechi, lipsa benzilor dedicate, acces redus in suburbii, flota depasita tehnic si insuficient accesibila
- Servicii sociale: acces limitat pentru persoanele vulnerabile, retea de centre subdimensionata, finantare instabila

Majorare — impact considerabil, consecinte pe termen mediu

- Educatie: cladiri vechi, supraaglomerare in cartierele dense si subutilizare in cele periferice, deficit de cadre didactice tinere
- Ordine publica si siguranta: deficit de personal, patruli insuficiente in suburbii, supraveghere video insuficienta, coordonare slaba intre institutii
- Gestionarea deseurilor: colectare selectiva ineficienta, lipsa compostarii si a centrelor de colectare speciale, dependenta excesiva de depozitul de la Tintareni

Structurale — impact pe termen lung, ritm lent de manifestare

- Iluminat public: retele vechi, acoperire neuniforma, lipsa iluminatului in spatiile verzi, absenta unui sistem inteligent de control
- Servicii culturale si de agrement: infrastructura degradata si concentrata central, lipsa programelor de proximitate, participare scazuta
- Servicii digitale: disparitati mari de acces in suburbii, lipsa unei platforme integrate, capacitate administrativa locala redusa

5. Propuneri principale de reactualizare PUG

Propunerile pornesc de la cinci principii directoare: prioritizarea echitabila si transparenta a investitiilor, modernizarea infrastructurii critice, digitalizarea si guvernanta deschisa, parteneriatele public-private si atragerea fondurilor externe, si implicarea activa a comunitatii in co-crearea serviciilor publice.

Nr.	Propunere	Domeniu	Prioritate
1	Consolidarea corelarii dintre dezvoltarea urbana si capacitatea infrastructurilor publice, prin conditionarea autorizarii	Utilitati / Autorizare	CRITICA
2	Protejarea si extinderea rezervelor teritoriale necesare dotarilor publice (scoli, gradinite, centre medicale si sociale)	Rezerve teritoriale	CRITICA
3	Inlocuirea prioritara a retelelor degradate si separarea canalizarii menajere de cea pluviala in zonele cu inundatii frecvente	Apa si canalizare	CRITICA
4	Conversia PTC in Puncte Termice Individuale, racordarea cartierelor noi la SACET si introducerea tarifarii sociale	Termoficare	CRITICA
5	Reorganizarea retelei de transport public (rute radiale si circulare), benzi dedicate si innoirea flotei	Transport public	CRITICA
6	Dezvoltarea unei structuri policentrice a serviciilor publice, dupa modelul orasului de 15 minute	Structura teritoriala	RIDICATA

7	Extinderea centrelor de sanatate si a punctelor SMURD in localitatile componente; construirea unui spital municipal modern	Sanatate	RIDICATA
8	Integrare urbanism-educatie: gradinita si scoala la maximum 15 minute; campusuri educationale in noile zone de dezvoltare	Educatie	RIDICATA
9	Colectare selectiva obligatorie in toate sectoarele, statii municipale de compostare si parteneriate intercomunale	Deseuri / Mediu	MEDIE
10	Retea de huburi culturale de proximitate si transformarea malurilor Bicului in platforme culturale verzi	Cultura si agrement	MEDIE
11	Retea inteligenta de iluminat LED cu telegestiune si acoperire completa in spatiile verzi si aleile de cartier	Iluminat public	MEDIE
12	Platforma eChisinau.md unificata, retea de CUPS in localitatile componente si program de alfabetizare digitala	Servicii digitale	MEDIE

6. Scenarii de dezvoltare

Studiul propune trei scenarii exploratorii, cu functie strategica distincta. Ele nu au rol de predictie, ci de cadru de decizie pentru ierarhizarea investitiilor si etapizarea interventiilor:

Scenariul 1 — DO NOTHING	Scenariul 2 — DO SOMETHING	Scenariul 3 — DO EVERYTHING
Decizii reactive si resurse alocate necorelat. Pierderi in retea peste 35%, avarii in crestere exponentiala, SACET inefficient tehnic si economic, dependenta de transportul individual, excluziune socio-spatiala si digitala. Se pierd definitiv oportunitatile de finantare europeana.	Administratie activa, dar limitata bugetar si institutional. Reabilitari doar in subzonele centrale, modernizari localizate ale CET-urilor, optimizari punctuale de trasee, centre si gradinite modulare fara integrare in retea. Riscurile tehnice scad partial, fara impact sistemic.	Planificare integrata si investitii corelate: Master Plan edilitar cu GIS si SCADA, extindere SACET si PTI, retea medicala distribuita echitabil, intermodalitate urbana si periurbana, model 15-minute city, huburi culturale locale si digitalizare extinsa.
Funcție: AVERTIZARE — costul inactiunii	Funcție: TRANZITIE — beneficii cu resurse limitate	Funcție: SCENARIU-TINTA — directia pe termen lung

Concluzie strategica

Serviciile publice ale Chisinaului functioneaza, dar cu o calitate inegal distribuita in teritoriu: zona centrala consolidata beneficiaza de acces aproape complet, in timp ce cartierele periferice si localitatile componente raman partial deservite, la toate capitolele — de la canalizare la cultura.

Recomandarea centrala: PUG actualizat trebuie sa trateze reseaua de servicii publice ca structura policentrica, sa protejeze rezervele de teren pentru dotari si sa conditioneze dezvoltarea rezidentiala de capacitatea reala a serviciilor de a o sustine.

Etapa 2 — Reactualizare P.U.G. Chisinau 2025-2026 | August 2026